

د افغان جګړې د مرګ ژوبلې اوونیز راپور

راصد اوونیز راپور په افغانستان کې د جګړو او امنیتي پېښو له کبله ښکېلو لورو او ملکي خلکو ته اوسنې مرګ ژوبله په دقیق ډول څاري. په دغو راپورونو کې د جګړې له کبله د اوسنې مرګ ژوبلې شمېرې د افغان حکومت د سرچینو، د طالبانو د سرچینو، په سیمه کې عیني شاهدانو او نورو بېلابېلو ادارو او باوري سرچینو د معلوماتو له مخې راټولېږي. د دغو راپورونو اساسي موخه د روانې جګړې درنو زیانونو ته د ټولنې د نڅه پارکي، واکمنو چارواکو او مسؤلانو لورواو همدا راز نړیوالو جهمتونو پام راټول دي.

سريزه

دغه راپور د ۲۰۲۰م کال د جون له ۵مې د تر ۱۱مې (د ۱۳۹۹ لمريز کال د غبرگولي له ۱۶مې تر ۲۲مې) نېټې پورې د هېواد په بېلابېلو سيمو کې د جگړې له کبله د اوبنتې مرگ ژوبلې شمېرې رانغاړي. دا اوونۍ د هېواد په کچه ټول ۱۵۸ تنه وژل شوي او ۶۷ نور هم ټپيان شوي.

د راپور د شمېرو له مخې، دا اوونۍ په هېواد کې د جگړې له کبله د اوبنتې مرگ ژوبلې کچه د تېرې اوونۍ په پرتله لوړه شوې ده. تېره اوونۍ په ټول هېواد کې ۱۹۰ تنه وژل شوي او ټپيان شوي وو، خو په دې اوونۍ کې ټول ۲۲۵ تنه وژل شوي او ټپيان شوي.

د دې اوونۍ په مرگ ژوبله کې د افغان ځواکونو د مرگ ژوبلې کچه د تېرې اوونۍ په پرتله لوړه وه. د افغان ځواکونو د مرگ ژوبلې تر ټولو خونړۍ پېښې په بدخشان او زابل ولايتونو کې وشوې، چېرته چې د دولت د وسله والو مخالفينو په بريدونو کې لږ تر لږه ۲۵ امنيتي سرتېري وژل شوي.

د ملکي وگړو د مرگ ژوبلې کچه بيا د تېرې اوونۍ په پرتله ټيټه شوې. د ملکي مرگ ژوبلې تر ټولو خونړۍ پېښې په ميدان وردگو او سرپل ولايتونو کې وشوې، چې ۷ تنه ملکي وگړي پکې وژل شوي او ۴ نور ټپيان شوي.

په بل اړخ کې بيا د دولت د وسله والو مخالفينو د مرگ ژوبلې کچه د تېرې اوونۍ په پرتله د لوړوالي ښودنه کوي. طالب جنگياليو ته هم ډېره مرگ ژوبله په زابل، فراه او کونړ ولايتونو کې اوبنتې، چې شاوخوا ۴۴ وسله وال طالبان پکې وژل شوي او ۱۲ نور ټپيان شوي دي.

په دغه راپور کې د افغان ځواکونو، د دولت د وسله والو مخالفينو او د ملکي خلکو د مرگ ژوبلې شمېرې او جزئيات لولۍ. همدا راز د راپور په وروستۍ برخه کې د هېواد د ټوليز امنيتي وضعيت او مهمو امنيتي پېښو په اړه تحليل لولۍ.

افغان ځواکونو ته اوبنتې مرگ ژوبله

د جون ۵مه:

د بدخشان ولايت د خاش ولسوالۍ په درخان سيمه کې د سيمه ييزو پوليسو د قوماندان پر موټر د سړک تر غاړې ځای پر ځای شوي ماین چاودنه کې د سيمه ييزو پوليسو د قوماندان په گډون ۱۰ تنه وژل شوي دي.

د زابل ولايت د شهر صفا ولسوالۍ په جلدک سيمه کې د وسله‌والو طالبانو په بريد کې ۱۵ پوليس وژل شوي او يو بل تپي شوی.

د غور ولايت د دولتیار ولسوالۍ په قُلك سيمه کې د وسله‌والو طالبانو په بريد کې يو پوليس وژل شوی دی.

د تخار ولايت د مردیان او منگجیک ولسوالیو ترمنځ سيمه کې د وسله‌والو طالبانو په بريد کې ۲ سرحدي پوليس وژل شوي او ۳ د ملي اردو سرتېري تپيان شوي دي.

د تخار ولايت په مرکز تالقانو ښار کې يو پوليس د وسله‌والو طالبانو په بريد کې ووژل شو.

د جون ۶مه:

د کابل ولايت په گلدره ولسوالۍ کې د پوليسو او وسله‌والو طالبانو ترمنځ په وسله‌واله نښته کې ۳ پوليس وژل شوي او ۴ نور تپيان شوي دي.

د پکتيا ولايت د ډنډ پتان ولسوالۍ په مقبلو دره کې د پوليسو پر يوه هاموې موټر د سپرک ترغاړې ماين چاودنه کې ۲ پوليس وژل شوي او ۲ نور تپيان شوي دي.

د خوست ولايت د ځاځي ميدان ولسوالۍ د ملي امنيت مدير د ناپېژاندو وسله‌والو په بريد کې وژل شوی او ۲ ساتونکي يې تپيان شوي دي.

د کونړ ولايت په غازي آباد ولسوالۍ کې د افغان ځواکونو او وسله‌والو طالبانو ترمنځ په وسله‌واله نښته کې ۲ پوليس تپيان شوي دي.

د ننگرهار ولايت د خوگياڼيو ولسوالۍ په کرم خېلو سيمه کې د سپرک تر غاړې ځای پر ځای شوي ماين په چاودنه کې ۳ پوليس وژل شوي دي.

د بدخشان ولايت په ياوان ولسوالۍ کې د ناپېژاندو وسله‌والو بريدگرو په بريد کې ۲ پوليس وژل شوي دي.

د اروزگان ولايت په گيزاب ولسوالۍ د ناپېژاندو وسله‌والو په بريد کې ۲ پوليس وژل شوي دي.

د جون ۷مه:

د کاپيسا ولايت د مرکز په کره تاز سيمه کې د لويې لارې د قطعې قوماندان او ساتونکی يې د ماين په چاودنه کې تپيان شوي دي.

د هلمند ولايت په نهر سراج ولسوالۍ كې د افغان ځواكونو او وسله والو طالبانو ترمنځ په وسله واله نښته كې ۲ پوليس تپيان شوي دي.

د جون ۸مه:

وسله والو طالبانو د كندز-تخار پر لويه لاره يو امنيتي سرتېري چې خپل كور ته روان و، له موټره ښكته كړی او وژلی دی.

د جون ۹مه:

د بلخ ولايت د شورتېپې د ولسوال پر موټر د سرک تر غاړې ځای پر ځای شوي ماین چاودنه وکړه، چې د سيمه یيزو پوليسو د قوماندان په گډون ۴ پوليس وژل شوي دي.

د پروان ولايت د غوربند درې په شينوارو ولسوالۍ كې وسله والو طالبانو پر يوه امنيتي پوسته بريد وكړ، چې له كبله يې يو پوليس وژل شوی دی.

د بادغيس ولايت په قادس ولسوالۍ كې د وسله والو طالبانو په بريد كې يو پوليس وژل شوی دی.

د تخار ولايت په اشكمش ولسوالۍ كې د وسله والو طالبانو په بريد كې يو پوليس وژل شوی دی.

د جون ۱۰مه:

د كندهار ښار د پنځمې امنيتي حوزې اړوند سيمه كې يو پوليس د يوه وسله وال بريدگر په بريد كې ووژل شو.

د ډايکنډي ولايت د كجران ولسوالۍ په ناوه رود سيمه كې د پوليسو جنايي امر له دوو نورو پوليسو سره په يوه بريد كې ووژل شو.

د جون ۱۱مه:

د بدخشان ولايت په وردوج ولسوالۍ كې د افغان ځواكونو او وسله والو طالبانو ترمنځ په وسله واله نښته كې ۲ د ملي اردو سرتېري وژل شوي او يو بل تپي شوی دی.

د پكتيكا ولايت د بكي خېلو امنيه قوماندان د وسله والو طالبانو په بريد كې وژل شوی او ۳ نور پوليس تپيان شوي دي.

د پكتيكا ولايت د سروبي ولسوالۍ په شابدین سيمه كې د پوليسو او وسله والو طالبانو ترمنځ په وسله واله نښته كې يو پوليس وژل شوی دی.

د كندهار ښار د درېيمې امنيتي حوزې اړوند سيمه كې د يوه ناپېژاند وسله وال په بريد كې يو پوليس وژل شوی دی.

د بلخ ولايت په چهاربولک ولسوالۍ کې د سرک تر غاړې ځای پر شوي ماین په چاودنه کې یو د ملي اردو سرتېری وژل شوی ۴ نور ټپیان شوي دي.

جدول-۱: افغان ځواکونو ته اوبنتي مرگ ژوبله:

نوم	وژل شوي	ټپيان	ټول وژل شوي او ټپيان
ملي امنيت	۱	۲	۳
پوليس	۵۶	۱۶	۷۲
ملي اردو	۳	۸	۱۱
مجموعه	۶۰	۲۶	۸۶

د دولت د وسله والو مخالفينو مرگ ژوبله

د جون ۵مه:

د بدخشان ولايت د خاش ولسوالۍ په درخان سيمه کې د افغان ځواکونو او وسله والو طالبانو ترمنځ په وسله واله نښته کې ۳ وسله وال طالبان وژل شوي دي.

د زابل ولايت د شهر صفا ولسوالۍ په جلدک سيمه کې د افغان ځواکونو او وسله والو طالبانو ترمنځ په وسله واله نښته کې ۱۲ وسله وال طالبان وژل شوي دي.

په فراه ولايت کې په يوه هوايي بريد کې ۱۶ وسله وال طالبان وژل شوي او ۵ نور ټپيان شوي دي.

د جون ۶مه:

د کونړ ولايت په غازي آباد ولسوالۍ کې د افغان ځواکونو او وسله والو طالبانو ترمنځ په وسله واله نښته کې ۱۶ وسله وال طالبان وژل شوي او ۷ نور ټپيان شوي دي.

د جون ۷مه:

د هلمند ولايت په نهر سراج ولسوالۍ کې د افغان ځواکونو او وسله والو طالبانو ترمنځ په وسله واله نښته کې ۵ وسله وال طالبان وژل شوي او ۳ نور ټپيان شوي دي.

د جوزجان ولايت په منگجیک ولسوالۍ کې ۴ وسله‌والو طالبان د خپل ماین په چاودنه کې ووژل شول.

د جون ۸مه:

د بدخشان ولايت په شهر بزرگ ولسوالۍ کې د افغان ځواکونو او د دولت د وسله‌والو مخالفينو ترمنځ په وسله‌واله نښته کې ۷ وسله‌وال وژل شوي او ۶ نور تپيان شوي دي.

د جون ۱۱مه:

د پکتیکا ولايت د سروبي ولسوالۍ په شابدین سیمه کې د پوليسو او وسله‌والو طالبانو ترمنځ په وسله‌واله نښته کې ۴ وسله‌وال طالبان وژل شوي دي.

د بدخشان ولايت په وردوج ولسوالۍ کې د افغان ځواکونو او وسله‌والو طالبانو ترمنځ په نښته کې يو وسله‌وال طالب وژل شوی دی.

د پکتیکا ولايت په بکي خېلو کې د افغان ځواکونو او وسله‌والو طالبانو ترمنځ په وسله‌واله نښته کې ۷ وسله‌وال طالبان وژل شوي او ۲ نور تپيان شوي.

جدول-۲: د دولت وسله‌والو مخالفينو ته اوبنتې مرگ ژوبله:

نوم	وژل شوي	تپيان	ټول وژل شوي او تپيان
طالبان	۷۵	۲۳	۹۸
مجموعه	۷۵	۲۳	۹۸

ملکي وگړو ته اوبنتې مرگ ژوبله

د جون ۶مه:

د میدان وردگو ولايت د سيد آباد ولسوالۍ د دشت ټوپ او السنگ سیمو ترمنځ سیمه کې د وسله‌والو کسانو په برید کې ۴ ملکي وگړي، چې د يوې کورنۍ غړي وو، وژل شوي دي.

د سرپل ولايت د مرکز سيدآباد عربييه سیمه کې وسله‌والو کسانو پر يوه ملکي کور برید وکړ، چې له کبله يې يو سړی او يوه ښځه وژل شوي او يوه بله ښځه تپي شوې ده.

وسله والو کسانو په سرپل ولایت کې د ملکي وگړو پر یوه موټر ډزې وکړې، چې له کبله یې ۲ ملکي وگړي وژل شوي او ۳ نور ټپیان شوي دي.

د غور ولایت په دولینه ولسوالۍ کې یو ملکي وگړی د وسله والو طالبانو په برید کې ووژل شو.

د ارزگان ولایت په گیزاب ولسوالۍ د ناپېژاندو وسله والو په برید کې ۲ ملکي وگړي وژل شوي دي.

د جون ۷مه:

د لوگر ولایت په محمد آغه ولسوالۍ کې د وسله والو بریدگرو په برید کې دوې خويندې وژل شوي دي.

د پروان ولایت په شینوارو ولسوالۍ کې د طالبانو او افغان ځواکونو په وسله واله نښته کې یو ملکي وگړی وژل شوی دی.

د جون ۸مه:

د پکتیکا ولایت د مټاخان ولسوالۍ په سید قلعه سیمه کې د سرک تر غاړې ځای پر ځای شوي ماین په چاودنه کې یو دریالس کلن ماشوم وژل شوی او یو بل ټپي شوی دی.

د لغمان ولایت د مهترلام ښار په قلعه دامان سیمه کې یو ملکي وگړی د ناپېژاندو وسله والو په برید کې ووژل شو.

د جون ۹مه:

د بلخ ولایت د شورټبېي ولسوالۍ ولسوال چې مزار شریف ته روان و، د سرک تر غاړې ځای پر ځای شوي ماین په چاودنه کې ووژل شو.

د لوگر ولایت د مرکز پل علم ښار په چوني کلي کې د مشرانو جرگې پخوانی غړی د وسله والو طالبانو په برید کې وژل شوی دی.

د بغلان ولایت په دوشي ولسوالۍ کې ناپېژاندو وسله والو د ملکي وگړو پر موټر ډزې وکړې، چې له کبله یې یو ملکي وگړی وژل شوی او یو بل ټپي شوی.

د کابل ولایت د موسهېي ولسوالۍ په عبدالرووف کلا سیمه کې یو سپین ږیری سړی د افغان ځواکونو په ډزو کې ووژل شو. د دغې پېښې په غبرگون کې راوتلو لاریونوالو هم افغان ځواکونو ډزې وکړې چې له کبله یې یو بل کس ووژل شو او ۸ نور ټپیان شول.

د جون ۱۰مه:

د غور ولایت په دولینه ولسوالۍ کې د وسله والو طالبانو له لوري د ځای پر ځای شوي ماین په چاودنه کې یو ماشوم وژل شوی او ۳ نور ټپیان شوي دي.

د جون ۱۱مه:

د کابل ښار د اتمې امنیتي حوزې اړوند په رحمان مېنه سیمه کې د یوه نښلول شوي ماین په چاودنه کې یو ملکي وگړي وژل شوی او یو بل ټپي شوی دی.

جدول-۳: ملکي وگړو ته اوبنتي مرگ ژوبله:

نوم	وژل شوي	ټپيان	ټول وژل شوي او ټپيان
ملکي وگړي	۲۳	۱۸	۴۱
مجموعه	۲۳	۱۸	۴۱

پایله او د اوونۍ تحلیل

د راپور د شمېرو له مخې، د روان لمریز ۱۳۹۹ کال د غبرگولي له ۱۶مې تر ۲۲مې (د ۲۰۲۰م د جون له ۵مې تر ۱۱مې) نېټې پورې د ټول هېواد په کچه ۲۲۵ تنو ته مرگ ژوبله اوبنتې، چې ۱۵۸ تنه پکې وژل شوي او ۶۷ نور هم ټپيان شوي دي.

په دې اوونۍ کې د جگړې د مرگ ژوبلې مجموعي کچه د تېرې اوونۍ په پرتله لوړه شوې. په تېره اوونۍ کې ۳۱ تنه افغان امنیتي سرتېري وژل شوي وو؛ خو په دې اوونۍ کې ټول ۶۰ افغان سرتېري وژل شوي دي. د دولت د وسله والو مخالفینو د مرگ ژوبلې کچه هم د تېرې اوونۍ په پرتله لوړه شوې. تېره اوونۍ ۳۶ تنه د دولت وسله وال مخالفین وژل شوي وو؛ خو په دې اوونۍ کې ۷۵ تنه وسله وال جنګیالي وژل شوي دي. د ملکي وگړو د مرگ ژوبلې کچه بیا په دې اوونۍ کې د تېرې اوونۍ په پرتله د ټیټوالي ښودنه کوي. په تېره اوونۍ کې د ملکي وگړو د وژل شوو شمېر ۴۰ تنه و، خو په دې اوونۍ کې بیا دا شمېره ۲۳ تنو ته ټیټه شوې (جدول-۴).

دا اوونۍ که څه هم د مرگ ژوبلې مجموعي کچه د تېرې اوونۍ په پرتله لوړه شوې؛ خو د ملکيانو مرگ ژوبله بیا د تېرې اوونۍ خلاف دا اوونۍ کمه ده. تېره اوونۍ تر ټولو ډېره مرگ ژوبله ملکي وگړو ته اوبنتې وه. ملکي وگړي د روانې جگړې عمده قربانيان دي. د افغانستان پر بیا رغونه د امریکا د څار ادارې (سیگار) په یوه تازه خپاره کړي راپور کې ویلي، چې له ۲۰۰۹ کال څخه تر ۲۰۱۹ کال پورې په افغان جگړه کې څه باندې ۳۵۵۰۰ ملکي وگړي وژل شوي دي. همدا راز دغې ادارې په افغان جگړه کې د امریکایي وژل شوو سرتېرو شمېر هم خپور کړی، چې له ۲۰۰۱ میلادي کال څخه تر ۲۰۲۰ کال پورې ټول ۲۴۳۹ امریکایي سرتېري او کارکوونکي وژل شوي او ۲۰۶۲۳ نور ټپيان شوي دي. په راپور کې راغلي چې د سېر کال په لومړیو درېیو میاشتو کې هم ۷ امریکایي سرتېري وژل شوي او ۱۱ نور ټپيان شوي دي، چې درې تنه یې په غیرنظامي پېښو کې وژل شوي دي.

له بله پلوه په قطر کې د طالبانو د سياسي دفتر وياند سهيل شاهين پر خپله ټويتري پاڼه ليكلي، چې په دې اوونۍ کې هم په بېلابېلو ولايتونو کې ۱۰۷ تنه افغان ځواکونه د وسله والو طالبانو له زندانونو څخه خوشې شوي دي. په يوه جلا اقدام کې هغه ۳۰ تنه سرتېري هم د حسن نيت په منظور بېرته خوشي شول چې په دې وروستيو کې په غزني ولايت کې نيول شوي وو. همدا راز سهيل شاهين ويلي کله چې د ۵۰۰۰ بنديانو پروسه بشپړه شي، دوی چمتو چې د يوې اوونۍ په دننه کې بين الافغاني خبرې اترې پيل کړي. افغان حکومت تېره اوونۍ اعلان وکړ چې د دوی له اړخه د ۳۰۰۰ طالب بنديانو د خوشي کولو پروسه بشپړه شوه. په قطر کې د طالبانو د سياسي دفتر مشر ملا برادر او ورسره پلاوي يې هم دا اوونۍ له زلمي خليلزاد، جنرال ميلر او مل پلاوي سره وکتل او بنديانو د خلاصون پروسې پر چټکېدو او بين الافغاني خبرو د پيل په اړه يې بحث وکړ. ويل کېږي چې د دواړو لورو ترمنځ د بين الافغاني خبرو اترو د ځای او نېټې په اړه خبرې روانې دي او داسې هيلې شته دي، چې ډېر ژر به بين الافغاني خبرې پيل شي.

قاصد د ستراتېژيکو څېړنو مرکز په هېواد کې د جگړې د مرگ ژوبلې د څارونکي ارگان په توگه ټينگار کوي، چې په هېواد کې د روانې وينې تويېدنې او خونړي وضعيت پای يوازې او يوازې د بهرنيو ځواکونو د بشپړ وتلو او بين الافغاني تفاهم له لارې شونې دی. له همدې کبله پر افغان حکومت او نورو بنکېلو لورو غږ کوو، چې د سولې هڅو ته جدي پام واړوي او له دغې ملي قضیې سره مسؤولانه چلند وکړي.

جدول-۴: د جگړې د بنکېلو لورو او ملکي خلکو مجموعي مرگ ژوبله:

نوم	وژل شوي	نوم	ټپيان
افغان ځواکونه	۶۰	افغان ځواکونه	۲۶
د دولت وسله وال مخالفين	۷۵	د دولت وسله وال مخالفين	۲۳
ملکي وگړي	۲۳	ملکي وگړي	۱۸
بهرني ځواکونه	-	بهرني ځواکونه	-
مجموعه	۱۵۸	مجموعه	۶۷
ټول وژل شوي او ټپيان ۲۲۵			

پای

